

TRENULE, MAȘINĂ MICĂ

În 1989, transportul feroviar aparținea în totalitate statului, neavând concurență din partea transportului rutier, deoarece erau înmatriculate foarte puține autoturisme, iar de transportatori feroviari particulari nici nu se auzise. Având în vedere condițiile din perioada respectivă, mersul cu trenul era cel mai convenabil mijloc de transport pentru muncitorii care făceau naveta pe distanțe acceptabile. „Înainte de Revoluție nu existau atâtea mașini pe șosele și pentru că proprietarii de autoturisme le puteau folosi numai în anumite zile, în funcție de numărul par sau impar al mașinii. Atunci se mergea mai mult cu trenul. Muncitorii care făceau naveta pe distanță mai mică erau de bază pentru transportul feroviar. Era convenabil și pentru oameni, deoarece nu îi costa naveta mai nimic, abonamentele fiind de cele mai multe ori plătite de angajator, și pentru societatea feroviară, deoarece avea călători. În 1989 existau foarte multe fabrici și întreprinderi, iar salariații veneau, mare parte, de la sate sau din localitățile limitrofe marilor orașe. Majoritatea oamenilor mergea cu trenurile introduse pe cursele muncitorești, acestea fiind create special pentru navetiști”, spune Radu Ionescu, șef de tren, pe-atunci impiegat de mișcare.

Rețea bine pusă la punct

România se mândrea până în 1989 cu cea mai mare, densă și utilizată rețea de căi ferate din Europa, călătorii putând ajunge cu trenul în orice colț al țării. „Toate obiectivele mari de investiții sau de modernizare în domeniul public al infrastructurii feroviare datează dinainte de 1989. Cele mai multe investiții feroviare începute înainte de 1990 au fost sistate până în 2000 din lipsa fondurilor bugetare. După 1990, interesul autorităților pentru infrastructura feroviară a început să scadă treptat, iar nealocarea fondurilor necesare pentru reparații și întreținere a dus la introducerea a sute de restricții de viteză, la închiderea unor linii și chiar la închiderea unor gări. Mai mult, unele halte au fost chiar vândute”, explică Gheorghe Popa, președintele Federației Naționale Feroviare Mișcare Comercial (FNFM), cefist din 1989. Potrivit datelor statistice, în 1989, lungimea liniilor de cale ferată în exploatare era de 11.343 de kilometri, din care doar 3.654 km electrice. Din cei 10.871 de kilometri de linie normală, unde distanța între șine este de 1435 de milimetri, 7.922 de kilometri erau cu o cale, 2.949 avea două căi, iar 427 de kilometri era linie îngustă.

Societatea feroviară înregistra profit

Dovada clară a interesului sporit al oamenilor pentru mersul cu trenul constă în numărul călătorilor transportați pe calea ferată în 1989,

Pentru a călători, sau pentru a se duce la muncă pe distanțe mai mari, românii foloseau în 1989 cel mai adesea calea ferată FOTO: Agerpres

cifră care a ajuns la 481 de milioane. Datorită activității fără concurență, acum 20 de ani, Societatea Națională a Căilor Ferate Române înregistra profit. Activitatea intensă din fabrici și uzine, precum și cea din minele de cărbune

contribuiau la veniturile societății căii ferate. În 1989 transportându-se peste 306 milioane de tone de mărfuri.

(Continuare în pag. a III-a)

Ambasadorul Israelului și-a luat rămas bun de la Ceaușescu

După patru ani petrecuți la București, Iosef Govrin, ambasadorul Israelului în România, era primit de Nicolae Ceaușescu pentru convorbirea de rămas bun. Întâlnirea, consemnată de ambasador în memorii, s-a petrecut la reședința de vară a cuplului Ceaușescu de la Snagov.

Indiferent de nivelul relației bilaterale, cu asemenea ocazii, între gazdă și musafiri se schimbau amabilități, menționându-se „aspectele pozitive” și bu-nelle intenții ale părților. Cu patru ani în urmă, în septembrie 1985, cu prilejul prezentații scrisorilor de acreditare marșand începutul misiunii în România, Nicolae Ceaușescu îi produsese o bună impresie ambasadorului. „Fețele însoțitorilor președintelui, nota diplomatului, inclusiv a ministrului de Externe, erau înghețate. Nimeni nu scotea o vorbă. După ridicarea paharului și schimbul de urări, am fost invitat la o convorbire personală cu președintele. Membrii corpului nostru diplomatic, care m-au însoțit la ceremonie, au stat lângă ceilalți participanți. Privirile tuturor erau îndreptate către noi. Ceaușescu s-a concentrat asupra a două subiecte. Primul – relațiile comerciale și colaborarea economică. (...) Al doilea subiect – procesul de pace în regiunea noastră. (...) Convorbirea s-a desfășurat într-o atmosferă relaxată. Ceaușescu a creat în această convorbire, ca și în celelalte, o atmosferă de simplitate care dădea impresia unei «discuții între prieteni» care se cunoștea mult, imagine cu totul deosebită de cea pe care obișnuia să o

întrețină în aparițiile sale publice.”

Dincolo de protocolul diplomatic, ultima întâlnire dintre Ceaușescu și ambasadorul Govrin se petrecea într-un moment prost pentru istoria relațiilor româno-israeliene. Statul comunist de la București avusese o relație privilegiată cu Israelul. În 1989, era singurul din regiune care întreținea relații diplomatice cu Israelul la nivel de ambasadă. Volumul schimburilor economice dintre cele două state se situa la un nivel bun. De pildă, Bucureștiul era singura capitală est-europeană spre și dinspre care zburau avioanele companiei El-Al.

O vreme, Ceaușescu se implicase cu oarecare succes în medierea conflictului israeliano-arab. În ultimul an de mandat al lui Iosef Govrin, anumite gesturi ale Bucureștiului deterioraseră sensibil bunele relații dintre cele două state. România recunoscuse existența unui stat palestinian – Organizația pentru Eliberarea Palestinei –, considerat de Israel dușman istoric. Reprezentanța diplomatică la București a noii entități politice fusese ridicată la nivel de ambasadă. Yasser Arafat, liderul Organizației, era des și bine primit la București. Acesta vizitase România în vara lui 1989, după alegerea sa în funcția de președinte al statului nou-apărut. Pentru calmarea spiritelor și eventuale explicații, Constantin Mitea, secretar al Comitetului Central al PCR, s-a deplasat în Israel, iar la 26 iulie a fost primit de ministrul de Externe, Moshe Arens. Constantin Mitea n-a reușit mare lucru, sustine ambasadorul în memorii.

Peste câteva zile, Iosef Govrin

ii expunea pentru ultima oară lui Ceaușescu poziția oficială a statului evreu față de conflictul arabo-israelian și, voalat, i-a reproșat bunăvoința arătată palestinienilor. „Mi-am permis să apreciez în prezența sa, notează ambasadorul, că, dacă statele din lume ar fi condiționat recunoașterea OEP-ului de anularea Convenției Palestiniene, probabil că OEP ar fi fost obligată de mult să recunoască existența Israelului și să abandoneze terorismul împotriva noastră ca mijloc de a obține obiective politice. În felul acesta am fi avansat o parte importantă din drumul către pacea dorită. Am adăugat că sprijinul politic important pe care Arafat l-a primit de la state care au recunoscut OEP a întârziat deschiderea tratativelor pentru pace. S-a dovedit că Arafat nu s-a considerat obligat să ajungă la un compromis cu Israelul atât timp cât a primit deplinul ajutor politic și material pentru fortificarea poziției sale în lume, fără ca acest sprijin să fie condiționat de un angajament de a recunoaște Israelul. Această apreciere nu i-a făcut plăcere lui Ceaușescu, și față de el a exprimat furie. (...)

Ceaușescu a prevăzut începutul procesului de pace, scrie diplomatul drept concluzie a ultimei sale convorbiri cu Nicolae Ceaușescu, și a acționat cu toate forțele pentru promovarea lui, dar nu a trăit să-l mai vadă. Cu toate acestea, influența lui asupra nașterii procesului – atât în ceea ce privește partea palestiniană, cât și cea israeliană – nu este pusă la îndoială.”

Cristina DIAC

CALENDAR

28 iulie (Vineri)

Soarele a răsărit la 5:58, a apus la 20:46

Luna a răsărit la 1:09, a apus la 17:47

Sărbătoare creștină: Sf. Apostol și diacon Prohor, Nicanor, Timon și Parmena

S-a întâmplat la 28 iulie 1989

● Gottfried Weise, fostul criminal de război german, a fost depistat și arestat într-un spital din orașul elvețian Thoune. În ianuarie 1988, el a fost condamnat, în contumacie, la închisoare pe viață de un tribunal din Wuppertal (RFG). Gottfried Weise urma să fie extrădat autorităților vest-germane.

Ramona VINTILĂ

JURNALUL ZILEI

De dimineață, „Conducătorul” a inspectat CAP-ul din comuna Dragoș Vodă (jud. Călărași), din Câmpia Bărăganului. Teglas Andras, maistrul la secția de țesătorie a Întreprinderii textile Oltul, de origine maghiară, relatează ziarului Cuvântul Nou, cu vorbe meșteșugite, despre prefacerea fabricii în care lucra de-o viață.

La Dărmănești (jud. Bacău), oraș de tip „nou”, între vâile Troțușului și Uzului, s-au desfășurat „srbările Uzului”. Cu cântec și voce bună, brâilenii au sărbătorit istoricele recolte obținute în urma campaniei de seceriș.

(Continuare în pag. a II-a)

Sfidarea cenzurii

„Îi doresc tovarășului Nicolae Ceaușescu tot ceea ce îi dorește poporul român” – ce-i mai rămănea de făcut unui cenzor în fața acestei urări?!

Să facă pe prostul, prefăcându-se că nu înțelege, și să-i dea drumul? Să o interzică, adică să accepte grozăvenia că poporul român nu bine îi dorește „Tovarășului”, ci dimpotrivă? Dar nu era periculoasă o asemenea interpretare, nu putea fi tocmai el, cenzorul, suspectat că își transferă propriile gânduri ascunse, neapărat „ascunse”, că i le atribuie pe nedrept unui scriitor care nu face decât să fie sufl

din sufletul poporului său, sufl

et ce vibrează de iubire pentru Conducător?!

Soluția găsită a fost una pe măsură. Scriitorului i se ceruse să dea un articol în care să-l „omageze” pe Nicolae Ceaușescu – articol ce urma să apară atât în presă, cât și într-un volum special – și i s-a comunicat că textul e nepublicabil, fiindcă este prea scurt. Această poveste pare să confirme și ea concluzia unuia dintre cei mai mari specialiști în studierea raporturilor dintre „persecuție și arta de a scrie”, filozoful Leo Strauss. După el, „un scriitor atent și cu inteligență normală

este mai inteligent decât cel mai inteligent cenzor”. Dacă într-adevăr așa este, atunci multe dintre plângerile celor care acuză cenzura comunistă de masacrarea producției literar-artistice reprezintă inevitabil nu numai o mărturie despre suferințele îndurate, ci și o recunoaștere indirectă a superiorității inteligenței cenzorilor. Se poate obiecta însă că studiile lui Leo Strauss despre scrisul subversiv nu se referă la cenzurile care au funcționat în secolul al XX-lea, între acestea și cele comuniste.

(Continuare în pag. a III-a)

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Pianista de 8 ani și clovnul din culise

Sandra Barbu are 28 de ani. A copilărit în Constanța. A venit în București târziu, după terminarea liceului, când a pășit în amfiteatrele unei facultăți. „Anul 1989 rămănea memorabil pentru mine și fără Revoluție. În acel an am primit primul meu rol într-o producție muzicală, la care au luat parte mai multe feluri de artiști.

Aveam 8 ani și cântam la pian de la 4 ani. Îmi plăcea foarte mult să cânt. Mă visam deja performând pe toate scenele lumii, iar de fiecare dată când eram anunțată că voi cânta undeva, în public, mi se părea că toată lumea este a mea, că nimic nu poate să îmi stea în cale. Învățam la o școală de cântec din Constanța, în spatele blocului în

care m-am născut, și făceam navetă două stații de tramvai până la Liceul de Artă, pentru a lua lecții de pian. Liceul era peste drum de Casa 'de Cultură, unde se ținea spectacolul. Atmosfera din culisele spectacolului mi-a rămas cel mai bine în minte.

(Continuare în pag. a II-a)

„Un bulgăre de humă”

O prietenie liber consimțită și necondiționată. Prietenia dintre Ion Creangă și Mihai Eminescu. O prietenie proiectată în mil...

În 1989 trebuia să se implinească 100 de ani de la moartea celor două mari personalități ale literaturii române, dar și a dragei Veronica Micle. Singurul film de lung metraj care a adus în prim-plan prietenia dintre Creangă și Eminescu a fost realizat așadar în 1989 de Nicolae Mărgineanu, o producție cinematografică al cărei scenariu i-a fost oferit regizorului de dramaturg Mircea Radu Iacoban. Filmul se numește „Un bulgăre de humă”.

A fost printre puținele dați când mi s-a oferit un scenariu – își aminteste Nicolae Mărgineanu. Lui Mircea Radu Iacoban i s-a cerut să

scrie un scenariu despre prietenia povestitorului Ion Creangă cu Mihai Eminescu. Era un an aniversar. Se împlineau 100 de ani de la moartea lor și a Veronicăi Micle. Sincer, am pornit cu neîncredere în realizarea acestui film, deoarece nu credeam că vom găsi actori care să se potrivească în cele două roluri. Mi se părea dificil. „De ce era dificil? Pentru că, bine știu cu toții, figura lui Eminescu este foarte idealizată. De toți românii. „Încă din cartea de citire, de când le sunt predată primele noțiuni de limbă română, elevii învață invariabil câteva versuri ale poetului, privesc acea fotografie, a unui tânăr superb care cred că este cu adevărat cel mai iubit dintre români”, explică regizorul. „Prin urmare, fiecare se simte frus-

trat când vede pe cineva în locul acestui chip pe care îl idealizează. Este ca și cum l-ai da jos din icoană, făcând, prin acest gest, un sacrilegiu. Considerăm că alegerea actorului care să-l interpreteze pe Creangă era mai ușoară, problema ne gândeam că va fi însă la cel care urma să-l joace pe Eminescu.” Una dintre opțiunile regizorului pentru acest rol dificil, cum îl numea, era actorul Claudiu Bleonț. Au mai fost și alții care au încercat să-l intruchipeze pe Mihai Eminescu în filmul lui Nicolae Mărgineanu, însă, în momentul în care Adrian Pintea a venit să dea o probă pentru rol, a fost atât de bun și de convingător, încât i-a impresionat pe toți.

(Continuare în pag. a II-a)

JURNALE PERSONALE

28 IULIE

Visam ast-noapte că eram într-o sală în care vorbea Șeful. Se profila pe un perete și imaginea lui făcea pereche umbrei sau pozei în mărime naturală, lipită de un perete: purta aceeași șapcă, fals proletar, sub care făta îi apărea și mai boțită, la hainele cenușii. Un fel de mușunache dând din mâini. În apropierea lui, fidelii: capul de bou al lui Bobu sau capul de vulpe al lui Mănescu. Cui dat, ea nu era de față!

Deodată am văzut cum ambele imagini – cea reală și poza sau umbra – se pliau, cădeau ca niște desene hașurate, inanimate instantaneu. Cădere – reală și umbră – avea ceva de reluare și de boțire la pământ. „Dezumflarea” se făcea tot bidimensional – real și afiș. Toți priveau scena mută cu ochii cășcați. Se auzeau doar exclamațiile de ușurare: L-a luat dracu'! Sau: a dat Domnul, în sfârși!

Cred că am zis și eu un ducă-se pe pustii! Dar în clipa următoare, am văzut cum imaginile – reală și poză – cam boțite, se adunau de jos și se ridicau iar în picioare, pe umbra peretelui, pe ochii noștri cășcați de groază. Ai fideliilor și infideliilor care au zis ce au zis... Sala era terorizată.

Dar Șeful își relua discursul și gesturile, exact de acolo de unde fusese întrerupt; părea că nu știe nimic din ceea ce se întâmplase și se petrecuse cu toți cei din sală. Atât. (Am povestit visul chiar atunci, în redacție, și lui Titu Simionescu; toți au zis că e un vis premonitoriu)

Azi, retrăindu-mi visul, secvență cu secvență, mi-am adus aminte de o scenă văzută la televiziunea de acum vreo trei săptămâni: cred că a fost lăsată anume pe micul ecran mai mult, pentru grotescul ei, pentru a rămâne ca „document istoric”. Era imaginea uneia din vizitele făcute pe câmp, prin județe, pentru a sili umflarea producțiilor-cotelor către stat (fiind dus în lanurile cele mai bune, planul producțiilor la hectar era umflat în toată țara). Ploua cu boboci în timpul vizitei; el apărea tot așa, în costum-i cenușiu, popular, maolist, cu vestonul (antiglonț) încheiat până la gât, cu șepcuța-i gri... Vorbea, forfecă aerul, dădea din mâini în lături și iar forfecând, chiar ca o marionetă stricată... În spatele lui, imens, un stâlp de colonel – sau ce grad o fi fost – ținea o umbrelă largă deasupra-i. La vreo 25-30 de metri distanță, cercul țărănilor cu capetele goale (descoperite, să zicem) ascultându-l în ploaie; dar în fața acestora, primul rând ocupat de umbrele trebuie să fi fost al oficialilor locali; și dincolo de aceștia,

basmalele, capetele descoperite – țărani!... Și ce să fi auzit ei, dacă ei bunul Dumnezeu a dat, toamna atunci, o ploaie cu tunete și trăsnete?

Dar imaginea aceea (sper să fie păstrată în arhivele istorice ale acelei vremi!), dar grotescul scenei aceleia îmi stăruie pe retină.

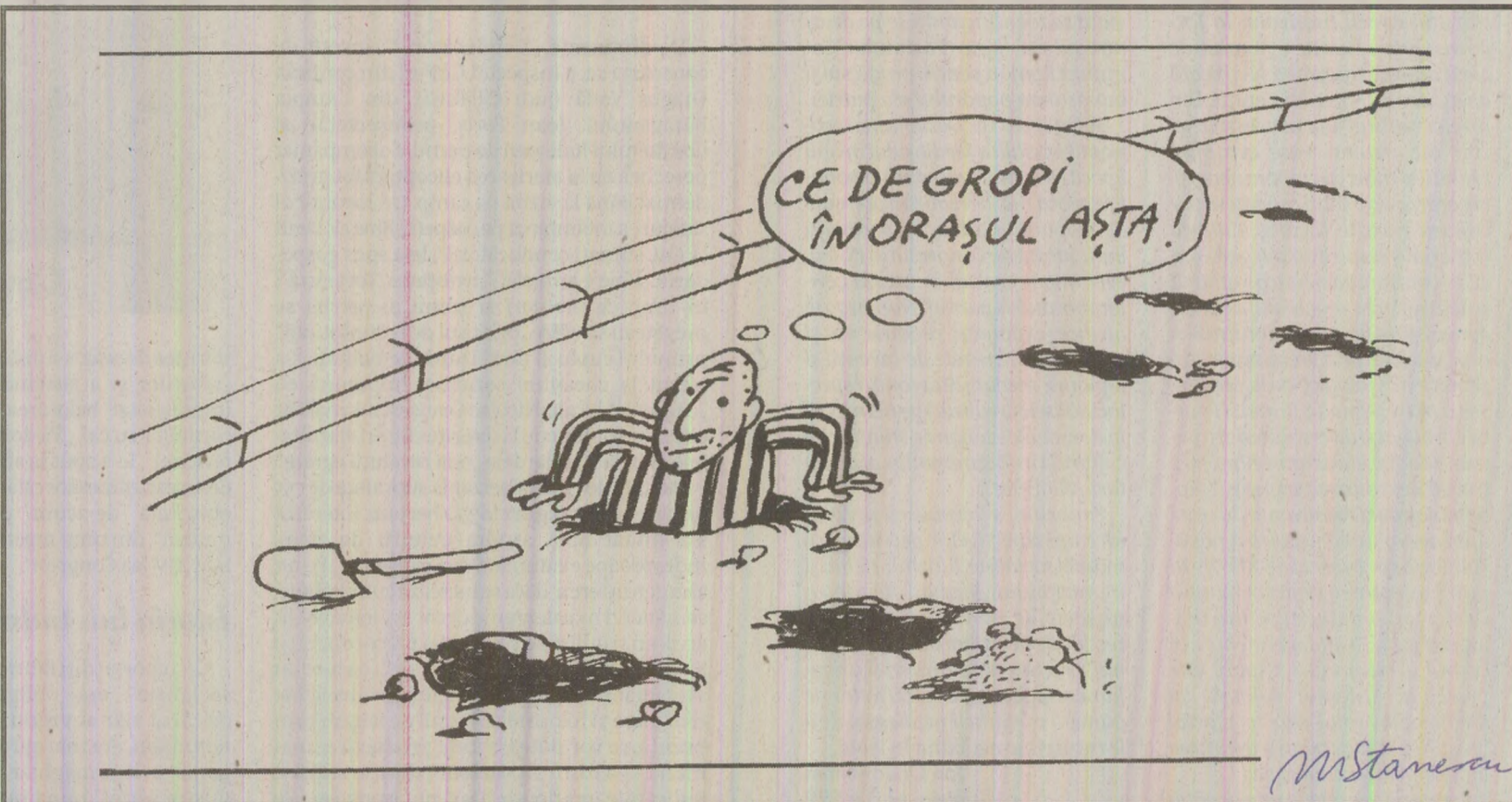
În cele din urmă, Eroul – Ctitorul – Fiul tubit al neamului vizitate și niște câmpuri de la Dragoș-Vodă, la noi. Cineva din sat ne spusese că nu numai mâinile celor aleși și dea mână cu el, dar și cozile sapelor fuseseră frecate cu spirit!...

Vis și realitate: fantasticul, spaima, grotescul se amestecă într-un tot, grozav și realist.

Florenta Albu, Zidul mator (Pagini de jurnal) 1970-1990, București, Cartea Românească, 1994, p. 418-419

Trăiesc o experiență tulburătoare. De vineri până marți am fost urmărit de Securitate. Ce senzație stranie! Vineri parcă mi s-a părut. Deși doamna Paleologu m-a prevenit, nu prea am luat în serios. Privind înapoi, după ce n-am văzut pe nimeni. Dar eram naiv. Luni, când m-am întâlnit iar cu C., i-am văzut din prima clipă. Știu locul, deși nu am spus nimic prin telefon. We'll meet tomorrow morning at ten o'clock, the same place.

(Continuare în pag. a II-a)

„Un bulgăre de humă“

(Urmare din pag. 1)

Era Eminescu, pentru că se identifica cu Eminescu, din anumite puncte de vedere semăna cu Eminescu, fizic vorbind, uneori simțea că Eminescu. „Au fost mai mulți actori la probă, însă, fără îndoială, Adrian Pintea a fost extraordinar. Chiar am reușit să obținem o asemănare izbitoră cu Eminescu în două secvențe. De altfel, Pintea avea un păr creț, care trebuia mereu întins. Săracul, îl chinuiau destul de tare la machiaj până îl întindeau părul și apoi îl ondulau puțin, ca să semene cu al lui Eminescu. Adi Pintea, Dumnezeu să-l ierte, era o fire destul de rebelă și suporta destul de greu lucrul acesta. Dar în esența lui, în sufletul lui, în interiorul lui era foarte aproape de Eminescu, iar lucrul acesta l-a ajutat foarte mult.“

Distribuția a fost definitivată într-un final. Dorel Vișan în rolul lui Creangă și Maria Ploae în cel al Veronicăi Mică. Acestea fiind rolurile principale.

Goana după pisicile lui Creangă

„Atunci, un astfel de film se putea face foarte bine. Buftea era un studio bine echipat, chiar dacă nu avea în dotare cele mai moderne aparaturi, însă erau 2.000 de oameni angajați, avea foarte multe costume, construcții pentru decor foarte bune, construcții de scenografie.“ Încet-încet, lucrul la acest film începea să se contureze clar, însă problemele nu conteneau să apară totuși. După prospectele pe care le făcuseră la Țicău, la bojdeuca, oamenii din echipă au realizat că filmările ar fi imposibile de făcut acolo nu numai din pricina că bojdeuca era muzeu, iar aprobările pentru filmare s-ar fi putut obține destul de greu, ci și din pricina spațiului destul de mic: erau doar două încăperi, deloc generoase în ceea ce privește dimensiunile. Dar s-a găsit o soluție salvatoare. „Am închiriat pentru trei luni un teren. Tot în Țicău, la nici 100 de metri distanță de bo-

Adrian Pintea (Eminescu din film), Dorel Vișan (Ion Creangă) și Maria Ploae (Veronica Mică), actorii principali din „Un bulgăre de humă“

deuca. Am fotografiat bojdeuca, a venit scenografa, a făcut toate măsurătorile necesare și așa am reușit să construim la Buftea o copie după bojdeuca originală, pe care am transportat-o, ca pe niște piese Lego, la Țicău. Dar a apărut altă problemă. Creangă avea 14 pisici. Or, pisica nu stă în casă dacă nu este casa ei. Fapt care ne obliga pe noi să creștem niște pisici încă de mici, pe care să le obișnuim cu bojdeuca noastră și cu oamenii din echipă.“ Slavă Domnului, se găseau și atunci destule pisici prin București,

așa că au făcut rost cu ușurință de câteva. Echipa de filmare, care era gata de drum, a urcat pisicile într-un tir. Pe drum însă, la una dintre opriri, șoferul a deschis ușa tirului, moment în care multe mâțe au sărit din vehicul, luându-și lumea-n cap și ratând șansa de a fi vedete de cinema. „Când am ajuns la Țicău, scenografa, speriată de situație, a început să lipească afișe peste tot: „Căutăm pisici mici“. Anunțurile au dat roade, pentru că, atât timp cât am filmat, ne-au tot adus pisici mici, pe care am apucat

FOTO: Arhiva personală Nicolae Mărgineanu

să le creștem și care în scurt timp s-au obișnuit cu noi.“

Umbra lui Eminescu

Eminescu, conform scenariului inițial al filmului, nu era conturat într-un personaj propriu-zis. Ar fi trebuit să fie doar o apariție. O umbră. „Mircea Radu Iacoban își imagina că vom face o minune, cumva, ca el să nu se vadă. Ceea ce nu se putea, lucru pe care i l-am explicat și lui. „Eminescu este un personaj în carne și oase și tre-

buie luat ca atare“. A acceptat sugestiile. În privința rolului Veronicăi Mică, ea apărea extrem de puțin și, prin urmare, am mai introdus câteva scene în film pentru a o ajuta să devină și ea un personaj și să nu fie doar o figură. Am avut ceva probleme, pentru că Dulea nu a dorit-o pe Maria Ploae în acest rol. Eu le-am spus că o să renunț la film dacă nu ne lasă să facem distribuția pe care o vrem, el a oprit filmul timp de o lună, după care, nu știu prin ce împrejurări, s-a răzgândit.“

„Toți trei erau, dar mai ales Adrian Pintea era destul de inhibat de personajul pe care trebuia să-l interpreteze. Cred că am stricat somnul celor adormiți. Mă refer la Mihai Eminescu, la Veronica Mică și la Creangă. Câte lumânări am aprins atunci... Și câte rugăciuni am spus atunci pentru ei, pentru că îi simțeam foarte aproape. La început, nu știu din ce motive, nu ne prea ieșeau filmările. Ceva nu se lega. M-am rugat la Dumnezeu să-mi dea un semn, și, într-un final, mi l-a trimis acel semn. Unul

dintre actori, care juca în rolul unui călugăr, întorcându-se de la Oradea, mi-a adus din partea unei doamne care auzise că realizăm acest film, o carte de vizită de-a lui Eminescu. Atunci am simțit ceva... Nu sunt chiar atât de superstițios, dar de data asta am simțit că lucrul a început să meargă mai bine. Cred că am primit mai mult curaj. Cartea de vizită o am și acum. Probabil am s-o predau la muzeu...“

Dorel Vișan nu-și mai regăsea mersul

„Un mare ajutor în film a fost Mioara Ibrim, care era în rolul Țincăi. Ea chiar avea o dezvoltură conțagioasă și îi făcea pe cei doi să se simtă mult mai firesc, să coboare puțin din problemele lor intelectuale. Avea foarte multă naturalitate, ceea ce a contat enorm.“

În film nu apar deloc imagini cu bojdeuca originală, însă casa construită la Buftea era identică, lucru care de multe ori îi deruta pe cei care doreau să viziteze bojdeuca lui Creangă și care din greșeală ajungeau aici, dând nas în nas cu membrii echipei de filmare. „Când îl mai vedeau și pe Creangă, rămăneau mască. Au fost seri minunate... Cred că a ieșit un film bun, dar cei din Moldova nu mi-au iertat niciodată că, în film, Creangă vorbea literar. Dar poate am făcut-o mai mult și pentru Dorel Vișan, care s-a străduit foarte mult pentru acest film. S-a îngrășat enorm, vreo 30 de kilograme, și-a schimbat mersul (după filmări mi-a spus că a avut probleme, pentru că nu-și mai regăsea mersul).

Oamenii au luat foarte în serios rolurile. În final, cred că truda noastră s-a transpus în film și, cum mai spuneam, a ieșit un rezultat destul de bun. M-am documentat foarte mult pentru acest film, am citit mult despre viața lui Creangă și la lui Eminescu, am citit ziare de atunci, am intrat în epocă... Descoperisem o lume extraordinară, cu multe lucruri formidabile.“

Roxana-Ioana ANCUȚA

ARTICOLUL ZILEI

La școala muzeului

La numai un an de zile după ce, la Sibiu, s-a redeschis într-un nou lăcaș Muzeul județean de istorie, în municipiul Mediaș a fost inaugurat, într-una din cele mai vechi construcții de pe teritoriul localității, Muzeul municipal de istorie, ce cuprinde un patrimoniu bogat, edificat pentru istoria, cultura și civilizația acestui ținut. Deschiderea acestei noi instituții muzeale se înscrie în contextul unei acțiuni de largă cuprindere, menită să asigure punerea deplină în valoare a patrimoniului cultural-național existent în județ. Ideea tematică ce a stat la baza organizării expoziției permanente de istorie din Mediaș a fost de a înființa istoria acestor locuri din cele mai vechi timpuri și până în prezent, integrată organic istoriei noastre naționale. Expoziția de bază se deschide cu prezentarea celor mai vechi și reprezentative descoperiri din paleolitic și neolitic, atestând, deopotrivă, vechimea și densitatea locuirii preistorice în spațiul de etnogeneză al poporului român. Inflorirea civilizației neolitice este reprezentată de piese ceramice, de o inegalabilă frumusețe, pictate în motive geometrice; ele au fost descoperite la Mediaș și în localitățile învecinate, Poarta și Târnava. Amplu și documentat sunt evocate civilizațiile bronzului și ale fierului, prin unelte, podoabe și arme, care documentează o intensă „activitate metalurgică“ în zonă. Ceramica de tip Nouă, reprezentată prin vase cu torti suprainaltate, cu butoni sau creastă, omoplet crestă, ilustrează aportul culturilor locale de la sfârșitul epocii bronzului la formarea primei vârste a fierului, prin unelte, podoabe și arme, care documentează o intensă „activitate metalurgică“ în zonă. Ceramica de tip Nouă, reprezentată prin vase cu torti suprainaltate, cu butoni sau creastă, omoplet crestă, ilustrează aportul culturilor locale de la sfârșitul epocii bronzului la formarea primei vârste a fierului, de când datează așezarea fortificată de la Mediaș - Dealul Cetății. Din nivelul hallstattian al acestei așezări au reziat vase ceramice mijlocii și mari cu culoare neagră, decorate cu caneluri, caracteristice culturii numite Mediaș. Cultura materială și spirituală a geto-dacilor, continuitatea daco-romană și desăvârșirea procesului de etnogeneză sunt bogat demonstrate și argumentate prin prezentarea stațiunilor arheologice de la Mediaș, Șeica Mare, Pânade, Bratei și Poarta. Un bogat și divers material tridimensional și numeroase hărți ilustrează dezvoltarea societății feudale în sudul Transilvaniei, iar mai apoi dezvoltarea unitară a poporului român în secolele XIV-XVIII prin prezentarea luptei comune a celor 3 țări românești pentru unitate statală și independență. În cadrul acestui mare capitol este prezentat sistemul defensiv al Mediașului, rolul său în efortul comun al țărilor pentru apărarea independenței naționale.

Tratate deosebită, prin bogăția

și valoarea documentelor folosite, își găsește în expoziție și marile momente ce jalonează istoria modernă a patriei noastre. Astfel, sunt prezentate mișcarea „Suplex Libelus Valachorum“, activitatea reprezentanților Școlii ardelenne, revoluția lui Horea, Cloșca și Crișan, forța sa de iradiere și ecoul pe care l-a avut în epocă. În tratarea revoluției române de la 1848-1849, accentul este pus pe desfășurarea acesteia în Transilvania, fiind oglindită activitatea revoluționară a lui St. L. Roth și a lui Ștefan Moldovan.

Pe baza unor suite de documente originale sau fotocopii sunt ilustrate constituirea statului român modern, proclamarea independenței de stat a României, lupta românilor transilvăneni împotriva dualismului austro-ungar, crearea primului partid politic al clasei muncitoare, participarea României la primul război mondial, fătura statului național român unitar. În acest cadru sunt ilustrate prefacerile din statul român unitar, evidențindu-se rolul clasei muncitoare în desfășurarea vieții sociale și politice, marile sale lupte purtate cu deosebire după fătura la 8 Mai 1921 a Partidului Comunist Român, lupte ce au culminat cu victoria istorică de la 23 August 1944, deschizătoare de epocă nouă în viața poporului român.

În cadrul expoziției, un spațiu larg și generos este rezervat ilustrațiilor amplei activități revoluționare a tovarășului Nicolae Ceaușescu, secretar general al partidului, luptele sale pline de dăruire și eroism, viața sa identificându-se pe de-a-ntregul cu lupta Partidului Comunist Român pentru progresul și bunăstarea poporului și a patriei. Sub genericul „Dezvoltarea economică-socială a Mediașului în anii Epocii Nicolae Ceaușescu“, expografia prezintă marile realizări obținute de poporul nostru în perioada inaugurată de Congresul al IX-lea, eveniment crucial în istoria contemporană a patriei. Numeroase grafice, expozate, produse noi și prototipuri, brevete de invenții și diplome, medalii dau contur spectaculoaselor realizări pe plan local în domeniile economice, științifice, al culturii și învățământului, al cercetării științifice.

Expoziția se încheie cu prezentarea perspectivelor deschise României socialiste, județului Sibiu și municipiului Mediaș de documentele de partid și de stat, direcțiile de dezvoltare în acest cîmp, precum și hotărârile și angajamentul ferm ale colectivelor de oameni ai muncii mediașeni de a le transpune neabătut în viață.

Ion Onuc Nemes
Scinteia, nr. 14.599

JURNALUL OMULUI SIMPLU

Pianista de 8 ani și clovnul din culise

(Urmare din pag. 1)

Nu mai știu ce cântam sau cât dura, dar îmi aduc aminte perfect că înaintea mea intra un clovn. Un tip înalt și ușor burtos, vopsit pe față cu alb și roșu, îmbrăcat în haine peștriș și încălțat în pantofi mult prea mari pentru picioarele lui. Cred că-l țin minte pentru că era singurul care mă făcea să mă simt bine. Începea mereu să mă amuze, că să mai uit de emoții, măcar în „spatele cortinei“. El era clovn, iar eu eram copil, și căruți copil nu-i plac clovnii?...

Spectacolul a avut mai multe reprezentări la matineu. De fiecare dată ieșeam din culise în aplauzele publicului. Nu vedeam mare lucru în sală, pentru că reflectoarele îmi băteau în față.

Cred că eram îmbrăcată în rochiță și aveam pampoane în cap. Așa mă îmbrăca mama și pentru școală, doar că locul rochiței era luat de uniforma cu șorț bleumarin. Mă așezam pe scaunul reglat dinainte pentru înălțimea mea și începeam să cânt la o pianină maronie. Mă tot întrebam atunci de ce n-au adus un pian negru cu coadă, ca cel de pe scena

din sala mare a Liceului de Artă, singura scenă pe care mai cântasem până atunci. Interpretam o piesă scurtă, dar de virtuoizitate. Îmi plimbam degetele cu viteza pe pian și știu că mă deranja lumina. Era prea puternică, nu eram obișnuită cu reflectoare. De-abia așteptam să termin și să ies de pe scenă. În culise mă aștepta clovnul. La una dintre reprezentări am avut și invitații. Mulți de tot. Toți colegii mei de la școala din spatele blocului. Toată clasa a II-a, inclusiv învățătoarea. Știu că i-am văzut, atunci când am ieșit din culise, aștezând pe mai multe rânduri de scaune aproape de scenă. Nu mai țin minte dacă le-am zămbit sau dacă le-am făcut semne. Nici dacă am cântat mai bine sau mai prost decât în celelalte dimineți. Eram sigur mai emoționată și mai grăbită. Voiam să termin și să mă duc alături de ei, în sală. Au aplaudat, dar nu știu dacă le-a plăcut. La vârsta aia, copiii se plictisesc în general la spectacole. Dar nu mă gândeam la asta. Eram fericită pentru că aveam publicul meu.

Ultima reprezentație a fost la 21 decembrie, deși spectacolul ar fi trebuit să continue până de Săr-

bători. După concert am plecat, ca de obicei, prin parcul care desparte Casa de Cultură de Liceul de Artă. Era frig, dar nu ninge. Mergeam împreună cu mama, profesoară de pian la liceu. Ea stătea în culise cu mine, la fiecare spectacol. Nu ne-am grăbit mai tare ca de obicei. La puțin timp după ce am ajuns însă la școală, toată lumea a început să se grăbească. Tata, și el profesor la același liceu, ne-a întâmpinat cu o veste: a picat Ceaușescu. Din nebulă care a urmat, și pe care n-am înțeles-o până nu am văzut imaginea la televizor, îmi amintesc graba, aceeași grabă pe care o aveam și eu când îmi băteau reflectoarele în cap. Dar simțeam după ce am ajuns în sală, că eu, ca și acum, e ceva mult mai grav. Părinții m-au grăbit să mergem acasă, pentru că se trăgea pe străzi. Eu n-am auzit împușcături, dar i-am crezut pe cuvânt. Spectacolul de la matineu nu s-a mai reluat. Am mai cântat de multe ori de atunci, dar niciodată într-o producție ca aceea din iarna lui 1989, când aveam un clovn care mă făcea să râd de fiecare dată când ieșeam pe scenă.“

(a consemnat Carmen PREOTEȘOIU)

JURNALE PERSONALE

(Urmare din pag. 1)

Deci ne-au urmărit și zilele trecute, pas cu pas, dar nu i-am simțit. I-am văzut deci pe Strada Câmpia Turzii, mergeau în spatele meu la mică distanță. Pentru că din casă nu mi-a răspuns nimeni, m-am întors cu spatele la ușă. Ei da, dincolo de celălalt trotuar, un tânăr care în loc să privească înainte avea capul fixat ca o jucărie spre mine. În urma lui, la zece metri, altul. Amândoi îmbrăcați la fel. Cămăși cu mânecă scurtă. Tunși regulamente. În mână țineau fiecare câte un pachet voluminos, un pulovăr strâns sau o sacosă împachetată. Înăuntru, talkie-walkie. Le vor folosi de-a lungul zilei.

Eu și C. ne-am vânturat toată ziua prin oraș. Dacă vineri prezența lor fusese discretă, de data asta teama de a nu ne pierde îi făcea să-și semnalizeze insistent prezența. Trei înși, undeva în preajmă. Au încercat să ne sperie. Foarte tare. Ce șoc! Am încercat să nu mi pierd capul. Chiar să conserv puțin umor. We are quite expensive today! Am fost la Muzeul Satului, la Capșa. De unde i-am sunat pe A. și iasă în oraș. Ne-am întâlnit la gagul de la Teatrul. I-am pasat cheile casei mele, să scoată manuscrisul de la „Iacob“. Scăparea că lăsasem pentru o zi manuscrisul în casă, că puteam fi reținut și dus în apartament, unde să mi se facă

percheziție, m-a înfricoșat... Altfel, urmărirea mi s-a părut destul de amuzantă, iar pentru C., desigur, o experiență est-europeană tipică, de povestit prietenilor la cafea pe o terasă din Oxford. A. a apărut, băieții stau neclințiți pe partea de vizavi a Capșei, dar A. intră în clădirea teatrului, unde se vântură puțin lume. Îi pazez cheile și ies. El mă rămâne un sfert de oră, așa ne-am înțeles. Mă întorc la Capșa mai surăzător, nu au decăt să stea în preajmă, peste o oră nu mai au ce găsi la mine. Le voi servi de momeală, dacă nu cumva s-au dus la mine și scotocesc. De obicei, nu mi țin manuscrisele acasă, le ascund la prieteni, dar i-am adus pe „Iacob“ pentru C. Trebuia să mă fi gândit. Dacă ești prost, mai bine stai acasă.

Am contat să ne plimbăm, făcând-o pe normală. (...) Băieții, undeva în preajmă, se miră de veselia noastră. Nu știu câtă autenticitate este în ea, dar încercăm să părem normali. Ce-au să-ți facă? Ce-o să se întâmple? Poor you! Am condus-o în casă din Câmpia Turzii, fostă Gurgu. Mică scenă de gen pe trotuar, ca-n adolescență. Sub privirile băieților, nu cumva să-i pazez ceva. O iau spre casă și constat că sunt urmărit. Ajung, peste câteva minute cobor să cumpăr pâine. Dacia cu loarea untului 2-B-7235.

Stelian Tănase, Acasă se vorbește în șoaptă. Dosar 8. Jurnal din anii târzii ai dictaturii, Compañia, 2002, p. 93-95

ală din 1968, când industria județului a cunoscut un puternic avânt“.

Serbările Uzului, la Dărmănești

La Dărmănești (jud. Bacău), oraș de tip „nou“, între vâile Trotușului și Uzului, s-au desfășurat „serbările Uzului“. Încărcate de istorie, locurile aminteau de poporul migrator al uzilor. În Evul Mediu, triburile lor trecuseră prin pasurile carpatice spre Transilvania. Prin pasul Uzului, se făcea legătura cu valea superioară a Oltului. În 1989, „serbările Uzului“ nu aminteau în vreun fel de invadatorii de origine turcă, ci erau dedicate sărbătoririi a 45 de ani a marii sărbători naționale și Congresului al XIV-lea al partidului. Cu acel prilej, au avut loc simpozioane, mese rotunde, seri literare, vernisări de expoziții.

„Cântare omului și holdelor bogate“

Cu cântece și voie bună, sub patronajul „Cântării României“, brăilenii au sărbătorit istoricele recolte obținute în urma campaniei de seceriș. Graficele „închinat“ realizării evidențiau, cu cifre îngroșate, 7.509 kg orz și 9.110 kg grâu. Recorduri absolute pentru județul de la malul Dunării, susținea Scinteia. Pe scene amenajate în aer liber, în cinstea evenimentului, formațiile artistice reunite în festivalul „Cântare omului și holdelor bogate“ s-au produs la Blasova, Camnă, Vișoara, Colțea, Dudescu, Lacu Sărat, Scorțaru Vechi, Romanu, Ianca, Spîru Haret și Olăneasca.

Florin MIHAI

JURNALUL ZILEI

(Urmare din pag. 1)

Despre „noua revoluție agrară“, pe miriștea de ovăz

De dimineață, „Conducătorul“, însoțit de soarta sa, a inspectat CAP-ul din comuna Dragoș Vodă (jud. Călărași), din Câmpia Bărăganului. Ioan Foriș, primsecretar al Comitetului Județean de partid, a acompaniat perechea de la aterizarea elicopterului prezidențial până la vizita pe câmp. Un locuitor al satului i-a întâmpinat pe oaspeții. „Bine ați venit la noi, stimati conducători!“, le-a spus gospodarul. „Bine v-am găsit!“, a răspuns, „Tovarășul“, în timp ce pionieri și șoimi ai patriei se pregăteau să ofere „primosul de recunoștință“ primului cuplu al țării. După formalități, s-a trecut la chestiuni serioase. Împreună cu „organele“ locale, Nicolae Ceaușescu a analizat cifrele de producție la diferite culturi. Rezultatele erau la standardele „noii revoluții agrare“ - 8.105 kg de grâu la hectar la suprafața de 755 hectare și 8.637 kg orz la 350 hectare. Interesul s-a mutat apoi asupra culturii de ricin, îndeaproape examinată de Ceaușescu. „Pe un asemenea teren, dacă se lucrează cum trebuie, semănând mai devreme decât s-a semănat în acest an și utilizând soiuri mai precoce pentru a evita prelungirea ciclului de coacere în săptămânile de toamnă, asigurând o densitate mai mare și folosind sistemul de irigare prin brazdă, se vor putea obține producții și mai mari“, și-a rostit „Tovarășul“, dintr-o suflare, indicațiile prețioase. Dar nu isprăvise. Pe

miriștea de ovăz, s-a discutat pe tema densității culturilor și a sistemelor de recoltare. L-a impresionat balotarea palelor și folosirea căruțelor cu cai. „Vă doresc multă sănătate și fectire!“, le-a spus la sfârșitul vizitei Nicolae Ceaușescu țăranilor călărășeni. I s-a răspuns cu obișnuita de-acum urare a „oamenilor muncii“, din timp repetată: „Ceaușescu reales la al XIV-lea Congres!“.

Istoria lui Andras baci

Un reportaj din fabricile și uzinele „patriei socialiste“ era obligatoriu în macheta oricărui ziar al vremii. În zonele cu etnici neromâni, era mai apreciat dacă avea protagonist vreun maghiar, german sau sârb. Se ilustra astfel „buna înțelegere între mino-

ritățile conlocuitoare“. Teglas Andras, de origine maghiară, maistrul la secția de țesătorie a întreprinderii textile Oltul, relata ziarului Cuvântul Nou, cu vorbe meșteșugite, despre prefacerea fabricii în care lucra de o viață. „Când am venit în fabrică nu împlinisem încă 15 ani și ucenicisem. Era la câteva zile după naționalizarea din 1948“, puncta muncitorul un eveniment esențial din istoria regiunii. Și continua în același registru. „De atunci și până acum, socotiiți și dumneavoastră, s-au scurs mai bine de 41 de ani! Ani în care am lucrat mai tot timpul în aceeași secție, în aceeași sală, așa că am văzut cu ochii mei transformările care au avut loc în viața secției și a întreprinderii, mai cu seamă de la Congresul al IX-lea al partidului și după reorganizarea administrativ-teritori-

SFIDAREA CENZURII

(Umare din pag. 1)

De ce-ar fi însă „mai inteligent” un cenzor comunist decât unul din secolul al XVIII-lea, care îi avea de citit pe Voltaire și Jean-Jacques Rousseau?! Cel din urmă în mod cert nu avea cum fi un proaspăt alfabetizat sau un semidict, cum se mai întâmpla, cum s-a mai întâmplat cu amplexarea cenzurilor comuniste, când erau selecții exclusiv pe bază de „origine sănătoasă”. Asta e însă o discuție academică.

Oricum, așa a scăpat acel scriitor de ponosul „omagiului”, iar povestea lui a făcut repede înconjurul Bucureștiului. Cum, necum, pe ce filieră, intenționat sau nu, cine putea ști? S-a întâmplat în anii '80, ultimul deceniu de existență a regimului comunist în România. De câțiva timp, nu chiar de mult, însă foarte repede, devenise un obicei ca în fiecare an, începând de prin noiembrie-decembrie, editurile și redacțiile să pornească vânzarea de texte omagiale pentru ziua de naștere a Tovarășului, din ianuarie. Ceva mai târziu, intrase și Tovarășa în calendarul festivităților obligatorii, era și ea „omagiată”, și tot în ianuarie, printr-o fatală coincidență. Subtextul unei asemenea cereri era unul dublu – se sugera că ți se face o onoare, fiindcă nu oricui, doar „personalităților” li se solicita astfel de texte, dar și că de răspuns depindea ulterioara publicare de cărți, articole, pagini de poezie. Erai concomitent și flatat, și amenințat. Să „omagiezi” era o cinste, dar se dădea de înțeles că, dacă nu „omagiezi”, n-ai „parte”.

Nimeni, nici un scriitor, artist plastic, muzician, actor, nu a refuzat direct o asemenea invitație, dar nimeni nu a fost totuși vreodată sancționat în vreun fel când s-a eschivat sub un pretext mai mult sau mai puțin străvezii. Iar dacă după 1989 au fost destui scriitorii și artiștii care și-au făcut un titlu de glorie din neparticiparea la volume și pagini „omagiale”, explicația este în majoritatea cazurilor una foarte simplă: pur și simplu, acestora nu li s-a cerut, n-au erau socotiți „demni” de o asemenea „cinste”, erau considerați minori, mediocri, lipsiți de valoare etc. În schimb, cu cât erai socotit mai important, cu atât cererile erau mai insistente și presiunile mai mari. În România socialistă, spre deosebire de URSS și de alte țări din lagăr, nu existau două table de „valori”, una oficială, alta reală, cel mai adesea și aproape integral în opoziție. La București, de pe la 1965-1966 încolo, valorile oficial recunoscute și cele reale erau aproximativ aceleași. Ana Blandiana, Ștefan Augustin Doinaș, Mircea Dinescu, de pildă,

De ziua „Tovarășului”, sau cu alte prilejuri când se pregăteau omagii tipărite, responsabili cu Propaganda „alergau” să obțină texte de la cei mai cunoscuți scriitori. Nimeni nu era sancționat dacă de eschiva FOTO: Arhivele Naționale

poetii ale căror nume fuseseră puse la index în primăvara anului 1989, nu erau și nu fuseseră deloc până atunci niște marginali, niște neluți în seamă.

Atât de înrădăcinat ajunsese ritualul „omagiilor”, încât, menționează Radu

Cosașu într-una dintre povestirile din volumul „Mătușile din Tel Aviv” (1993), până și în ziua de luni, 18 decembrie 1989, o zi după ce „s-a tras la Timișoara”, i s-a dat telefon de la o importantă editură bucureșteană să i se ceară un articol „pentru volumul omagial

din ianuarie”, e vorba despre ianuarie 1990. „Suntem întârziată și îi dăm bătaie cu volumul...”, își amintește Radu Cosașu halucinantele explicații ale secretarei, care firește că îi precizase că numele lui se află pe „o listă de personalități”. Istoria „îi dădea bătaie” într-adevăr, însă cu altceva. Scriitorul îi spune că pleacă în provincie pentru o săptămână, secretara nu insistă, îi răspunde că îl va căuta atunci. Peste o săptămână avea să fie 25 decembrie 1989!

Nu s-a făcut încă un inventar al celor mai cunoscute, măcar, sfidări aduse cenzurii, deși multe s-au bucurat și de o circulație folclorică. Au existat astfel sfidări politice directe. Ce se putea înțelege din titlul cărții publicate de Radu Cosașu în 1971, „Un august pe un bloc de gheață”? August 1968 (care în reprezentarea oficială românească era însă unul eroic, nicidecum „pe un bloc de gheață”) sau august 1971, de după „tezele din iunie”?! Să lăsăm echivocului ce este al echivocului. Ca și în cazul titlului dat de Norman Manea romanului său din 1970, „Captivi”. Sau cel al lui Augustin Buzura, din 1974, „Fetele tăcerii”.

În 1981, înainte cu câțiva ani de a emigra în Statele Unite, prozatoarea Alexandra Târziu și-a intitulat un volum „Dovezi de iubire ce nu se mai termină”, cum să nu te gândești la delirul mesajelor și telegramelor de fiidbinte iubire și înaltă prețuire adresate aproape cotidian Tovarășului și Tovarășei? O revistă studențească din Iași, Opinia studențească, a reproduș pe prima pagină a unui număr ce trebuia să aibă și caracter „omagial” o pictură ce-l înfățișa pe Nicolae Ceaușescu în costum și cu cravată ciocnind o cupă cu șampanie cu un voievod, Ștefan cel Mare, dacă nu mă înșală memoria, care scotea solemn o mână dintr-un tablou pentru a-l sărbători și el pe Conducător. În „Glissando”, filmul lui Mircea Danieluc, se insista prin repetiții grosplanuri pe felul mai aparte în care personaje masculine aveau părul tăiat deasupra urechii, „în colt” ca și Ceaușescu. Într-un editorial din România literară care celebra pe ton exaltat victoriile, realizările și citorile „Epocii” se folosea, dar fără ghilimele, formula caragială de partid: poeta Daniela Crăsnaru și-a alcătuit o antologie de versuri, pe care a intitulat-o „Șaizeci și nouă de poezii de dragoste” (1982), explicația fiind simplă – atâtea poezii erau în volum, 69!

Mult mai productive însă decât sfidările au fost complicitățile cu Cenzură.

Mircea IORGULESCU

Trenule, mașină mică

(Umare din pag. 1)

„Până la Revoluția din 1989, tovarășii care erau la conducerea societății feroviare găseau bani pentru plata facturilor la utilități, iar activele societății nu au fost sub sechestru sau înstrăinate ca acum. În prezent avem terehuri pe care a fost pus sechestru de executori din cauza datoriilor acumulate la furnizori.

De data asta, sechestrul a fost pus de terțe persoane, care au cumpărat drepturile litigioase de la furnizori, spre deosebire de anul trecut, când, din cauza datoriilor la bugetul de stat, Agenția Națională de Administrare Fiscală a pus sechestru pe mai multe utilaje ale CFR, multe dintre ele fiind deja vândute. În 1989, nu exista așa ceva: atunci, societatea înregistra profit, deoarece autoritățile aveau alte priorități și alocau bani de la buget pentru calea ferată”, spune Gheorghe Popa, președintele Federației Naționale Feroviare Mișcare Comercial, pe atunci lucrător în cadrul SNCFR. Și în 1989, trenurile arătau jalnic, însă, neexistând termen de comparație, oamenii erau mulțumiți că aveau cu ce ajunge la lucru.

„Ceea ce se întâmplă în zilele noastre cu transportul feroviar este de neconceput. Unele trenuri sunt mizerabile, întârzierile sunt din ce în ce mai mari, iar dacă faci o comparație între calitate și preț, tarifele percepute pentru serviciile prestate sunt foarte mari. Per ansamblu, imaginea proastă a transportului feroviar determină tot mai multe persoane să folosească mașina proprie. Acest lucru duce la aglomerările din trafic și la poluare mai mare”, spune Mariana Avram, fost salariat al CFR.

Muncitorii erau principalii călători

Datorită numărului mare de fabrici și întreprinderi care

funcționau acum 20 de ani, transportul feroviar mergea foarte bine. Astfel, în 1989 existau în circulație trenuri denumite Curse muncitorești, Trenuri de persoane, Accelerat și Rapid, potrivit CFR Călătorii. Călătorii puteau achiziționa abonament săptămânal sau lunar cu număr limitat de călătorii la Cursele muncitorești sau la Personal. Avantajai erau elevii, studenții și militarii în termen, care puteau beneficia de abonament cu număr nelimitat de călătorii la Personal. „Pe timpul răposatului, muncitorii nu dădeau nici un ban pentru abonamentul la CFR. Acesta era suportat de întreprinderea la care lucrai. Se ducea șeful unității și cumpăra câte abonamente avea nevoie, și venea, și le împărțea oamenilor”, ne-a explicat Mihai Dumitru, ceferist pensionar, fost impiegat și dispecer. Prețul unui bileț pentru o călătorie cu trenul era stabilit în funcție de rangul trenului, de distanța de parcurs și de clasă. Astfel, o călătorie cu trenul de persoane pe o distanță de până la 5 kilometri costa 3 lei la clasa a II-a și 4 lei la I, iar pentru o călătorie București – Ploiești, adică 60 de kilometri, prețul unui bileț era de 15 lei la clasa a II-a și 23 de lei la clasa I. Suplimentul de viteză pentru un tren Accelerat sau Rapid era de 12 lei pentru distanțe de până la 250 de kilometri și 24 de lei pentru ce depășea 260 de kilometri. Prețurile erau accesibile în condițiile în care salariul mediu net varia de la 2.550 de lei pentru angajații de la circulația mărfurilor la 3.600 de lei pentru muncitorii din construcții.

„Pe timpul lui Ceaușescu, dacă trenul ajungea cu întârziere sau pleca întârziat din gară, venea și îți făcea Notă și îți oprea din bani la salariu. Atunci se știa pe unde se lucra, iar întârzierile erau anunțate, nu ca acum”, adaugă Mihai Dumitru, ceferist pensionar, fost impiegat și dispecer.

Elena STAN

CURS DE JURNALISTICĂ (13)

Prelucrarea informațiilor pentru mesaje cu structură complexă

Evitați pasivele și impersonale care se pierd fără farmec

Folosiiți diațea activă pe cât posibil „Politia l-a arestat pe John Smith” este mai scurt și mai proaspăt decât „John Smith a fost arestat de Politie”. Ocazional, bineînțeles, valoarea știrii dictează un pasiv.

În majoritatea cazurilor, totuși, pasivul este lipsit de fermitate, lăsându-l pe autorul unei acțiuni în afara imaginii.

Distincția între pasivul searbăd, apos și activul ferm poate fi revelatoare în practică. Revista Psihologia astăzi a relatat că un specialist în analiza amenințărilor teroriste ia în considerare inte alte lucruri și forma folosită de autor. O notă care spune „Te voi omori” sugerează că expeditorul se referă la afaceri. „Veți fi omorât”, pe de altă parte, sugerează că autorul notei poate oscila lipsindu-i suficienta hotărâre de a se identifica pe sine ca sursă a amenințării.

De ceea „oficializa” are pasiune și pentru impersonale. „Se crede” sau „se apreciază” permite celui care crede sau estimează că se pierde în ceață.

1) Respingerea, anunțată de demonstranți, a politici de securitate a Germaniei Federale a făcut ca această atitudine să fie denunțată de cancelarul Schmidt ca „o declarație de război” împotriva Guvernului.

2) Atitudinea de respingere de demonstranți a politici de securitate a RFG a determinat pe cancelarul Schmidt să o califice drept „o declarație de război” împotriva Guvernului.

Verbul „a fi” oferă puțină acțiune. Propozițiile care încep cu o construcție de felul „este, se află” curg ca pelteaua. În exemplul următor, folosind verbe active, înviorăm întregul pasaj din coloana din dreapta:

1) Nu se află nici o escortă de Poliție care să elibereze drumul. Nu se aflau mașini cu flori sau rude îndoliate. Era doar un singur dric cenușiu ce-l ducea pe Robert Moses pe lângă monumentele pe care le-a construit. S-a spus că nu va fi nici un cortegiu. Dar nu era adevărat. Pe fiecare drum sau pod care-i purta numele se afla un rău nesfârșit de mașini și furgonete, camioane și autobuze.

2) Nici o escortă de Poliție nu a eliberat drumul. Nici o mașină cu flori sau rude îndoliate nu urma dricul cenușiu ce-l purta pe R.M. pe lângă monumentele pe care le-a construit. S-a spus că nu va fi nici un cortegiu. Dar nu era adevărat. Mașini și furgonete, camioane și autobuze, ca un rău nesfârșit, se scurgeau pe fiecare drum sau pod care-i purta numele.

O propoziție trebuie să fie categorică. Atunci când este posibil, exprimați chiar și negativul într-o formă pozitivă:

1) Camera Legislativă nu a luat în considerare propunerea guvernatorului.

Camera Legislativă a ignorat propunerea guvernatorului.

2) Compania a declarat că nu toți cei absenți nu au avut scuze.

Compania a declarat că cei absenți au avut scuze.

Detalii greșit mânuite

Detaliile prost plasate într-un articol produc adesea propoziții cu idei adunate într-o doară. „Născut în Detroit, el a fost un pasionat colecționar de timbre” este tipul de afirmație care poate fi găsită adesea în anunțurile mortuare. Dezastrul provocat de amănuntele introduse fără a ține seama de logică și relevantă apare limpede în pasajele următoare dintr-un articol de a doua zi după moartea lui Elvis Presley. Autorul a încercat să redea în dezvoltarea știrii aspectele esențiale ale carierei cântărețului, dar unele propoziții se zbat ca pește la uscat:

„Dr George Nikopolos, de multă vreme doctorul baritonului cu solduri rotitoare și voce guturală cunoscut ca Regele Rockului, a declarat că autopsia a dezvăluit o contractare a uneia dintre arterele inimii, ceea ce a limitat fluxul sanguin, provocând un atac de inimă.

Presley, al cărui disc «Heartbreak Hotel» l-a lansat în vârful piramidei în urmă cu 21 de ani, a fost găsit lipsit de cunoștință la Graceland, în suburbiile Memphisului, marți după-amiază.

Doctorul a spus că încercările de a-l readuce la viață pe Presley, care a apărut în 31 de filme – printre care «Love me Tender» și «Jailhouse Rock» – au continuat din cauza unei șanse minime ca viața să mai existe în trup.”

În exemplul următor, de asemenea, detaliile prost plasate se amestecă în logica gândirii. Articolul se referă la un om care a supraviețuit căderii, după ce parașuta nu i s-a deschis.

„Fiul unui poștaş, Mongillo locuia în Florida când a trecut pe lângă moarte.

Mongillo, al cărui unic venit este de 100 de dolari de la o societate locală de binefacere, a spus: «Mi-a fost groază. Știam că voi muri.”

Soluția unor astfel de dificultăți este regruparea ideilor. În articolul despre Presley, datele referitoare la moartea sa, eforturile de a-l salva și autopsia fac parte dintr-o anumită secțiune, iar datele despre cum a ajuns cunoscut, filmele făcute și succesele muzicale dintr-o alta. În articolul despre Mongillo, un paragraf separat ar fi trebuit să cuprindă antecedentele despre tatăl poștaş și sărăcia lui, lăsând nestărujenit fluxul gândirii.

Acolo unde amănuntele pot fi introduse lin în dezvoltarea știrii sau în narațiune, această cale este de preferat. Însă când ciutesc povestirea și logica propozițiilor individuale, cel bine este să fie prezentate într-un paragraf coerent sau două plasate adecvat.

Pe cât este de folositoare piramida inversă – indispensabilă chiar în articole de transmitere rapidă a știrilor –, pe atât este de riscantă. Uneori continuarea evenimentelor centrale rămâne undeva în ceață. Cititorilor li se spune ce s-a întâmplat, dar nu întotdeauna cum, în ce ordine. Zia-riștii, atenți, vor clarifica lucrurile într-un rezumat concis, cronologic, undeva în articol, după ce au discutat punctele principale. Adesea, lucrurile rămân ca mai jos:

„Mănuind cutite făcute de ei, bolnavii (mintal) au rechiziționat o camionetă de lapte, pe care au folosit-o ca să sară peste un zid de 25 de picioare, a spus el. Apoi grupul a aruncat explozive Molotov, făcute din diluant de vopsea, către un turn de pază și au sărit de pe camionetă”.

Când au sărit de pe zid? Când au sărit de pe camionetă?

În exemplul următor, propozițiile simple sunt întortocheate de inutilele cuvinte „înainte” și „după”:

1) Miercurea trecută, o maimuță de 3 ani a scăpat din lesă și a mușcat o femeie și pe fiul ei după ce a sărit din mers în mașina lor. Vecina Debbie Jackson a mărturisit că, înainte de atac, maimuța fusese chinată de mai mulți tineri care s-au repezit la ea cu biciclete și au strigat. După ce a mușcat, Colombo s-a cocoțat într-un copac și a coborât numai după ce un băiat a ademenit-o cu banane.

Miercurea trecută, Colombo a scăpat din lesă și a fugit din curtea familiei Coleman. O vecină a mărturisit că doi tineri tipând s-au repezit la ea cu bicicletele. Maimuța speriată a sărit din mers într-o mașină și a mușcat-o pe femeia care conducea și pe fiul ei. Apoi s-a cocoțat într-un copac și a stat acolo până când un băiat a ademenit-o cu felii de banană.

Propozițiile curate și suplă înfloresc cel mai bine într-un articol bine organizat. Am văzut cum detaliile prost plasate pot ancra motorul. Totul este în mare parte o chestiune de organizare. Topăitul înainte și înapoi are drept rezultat excesul de cuvinte și îl obosește pe cititor. Completați fiecare subiect înainte de a trece la următorul.

În structură și în propoziție, simplificați, evitați aglomerarea! Faceți totul mai concis! Gândiți de două ori!

Fragment din „Tehnica scrisului”, Caiet Documentar editat de Catedra de teorie și practica presei a Academiei de Studii Social-Politice, p. 95-98

ECONOMISEȘTI și CITEȘTI!

BIBLIOTECA PENTRU TOȚI

O colecție de literatură românească

În fiecare miercuri,
numai cu **JURNALUL**
NATIONAL
CEL MAI CITIT ZIAR DE CALITATE
www.jurnalul.ro

10,9
LEI

Căștile se distribuie la chioșcuri sau cu abonamentul Jurnalul PLUS și Jurnalul cu Cante.

